

Розробник:

Денисюк Жанна Захарівна, доктор культурології, доцент кафедри культурології та міжкультурних комунікацій

ПОГОДЖЕНО:

Директор інституту практичної культурології та арт-менеджменту

Степан
ДИЧКОВСЬКИЙ

(підпис)

ЗАТВЕРДЖЕНО:

В.о. завідувача кафедри культурології та міжкультурних комунікацій

Сергій ЛИТВИН

(підпис)

Протокол №11 від «29» червня 2023р. Протокол №6 від «16» червня 2023р.

Погоджено з гарантом освітньої програми «Історія української культури»

Гарант освітньої програми Сергій ЛИТВИН

(підпис)

(прізвище та ініціали)

«16» червня 2023р.

Схвалено науково-методичною радою Академії

Протокол від «28» серпня 2023 р. № 6

Голова науково-методичної ради

Людмила СТЕПАНЕНКО

(підпис)

(прізвище та ініціали)

1. ЗАГАЛЬНА ХАРАКТЕРИСТИКА НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ

1. Анотація (опис) навчальної дисципліни (зокрема міждисциплінарні зв'язки).

Навчальна дисципліна «Інформаційні технології в практиці наукових досліджень» передбачена ОНП 032 «Історія української культури», третього освітньо-наукового рівня (доктор філософії). Відповідно до навчального плану навчальна дисципліна є обов'язковою і вивчається здобувачами вищої освіти на першому курсі, у 1 семестрі. Формою підсумкового контролю є екзамен.

Навчальна дисципліна «Інформаційні технології в практиці наукових досліджень» має міждисциплінарний зв'язок з такими дисциплінами, як «Підготовка дослідницького проекту та презентація результатів наукових досліджень», «Інформація і суспільство», «Бібліотекознавчі та архівознавчі дослідження», «Цифрова культурна спадщина».

Дисципліна вивчає сутність, організаційні засади та механізми здійснення інформаційно-пошукової, аналітичної наукової діяльності в галузі мистецтвознавства, організацію самостійної науково-дослідної роботи аспірантів, методику інформаційного забезпечення підготовки дисертаційної роботи.

2. Мета дисципліни – створення комплексу теоретичних і практичних знань з питань евристики наукового дослідження, формування у аспірантів компетенцій, пов'язаних із використанням інформаційних технологій у наукових дослідженнях, набуття навичок пошуку наукової інформації й ознайомлення з функціональними можливостями інформаційних наукових мереж.

3. Завдання :

- формування теоретичних знань про інформаційні системи та технології а наукових дослідженнях;

- забезпечити розуміння структури та призначення баз наукових даних;

- розширити знання та навички аспірантів у сфері використання комп'ютерних мереж, вивчення світових і вітчизняних наукових інформаційних технологій;

- набуття теоретичних знань про відмінності між різними науковими інформаційними ресурсами;

- формування практичних навичок та умінь з евристики наукового дослідження, використання інтернет-ресурсів для отримання наукової інформації за тематикою наукового дослідження.

4. Компетентності, яких набуває здобувач вищої освіти при вивченні дисципліни відповідно до освітньої програми:

Загальні компетентності (ЗК):

ЗК4. Комплексність у використанні інформаційних і комунікаційних технологій.

ЗК6. Здатність до пошуку, оброблення та аналізу інформації з різних наукових джерел.

Спеціальні (фахові, предметні) компетентності (СК):

СК8 Комплексність у публічному представленні та захисті результатів дисертаційного дослідження.

5. Програмні результати навчання:

ПРН8. *Знання та розуміння* основних теоретичних понять у галузі інформаційних технологій та інформаційних систем. *Знання* методик та алгоритмів обробки великих масивів даних за допомогою інформаційних технологій. *Вміння та навички* використовувати сучасні інформаційні та комунікаційні технології, застосовувати інформаційні технології для обробки та аналізу результатів експериментальних досліджень та їх представлення.

ПРН11. *Вміння та навички* проводити критичний аналіз різних інформаційних джерел, конкретних освітніх, наукових і професійних текстів у галузі історії, формулювати мету, задачі, об'єкт та предмет дослідження, виявляти та вирішувати наукові задачі та проблеми у галузі історії.

Вміння та навички формувати структуру дисертаційного дослідження та рубрикацію його змістовного наповнення, а також представляти власні результати на розгляд колег.

ПРН13. *Вміння та навички* публічно представляти, захищати результати дисертаційного дослідження, обговорювати їх і дискутувати з науково-професійною спільнотою, брати участь у критичному діалозі, зацікавити результатами історико-культурологічного дослідження на галузевому, міжгалузевому та регіональному рівнях. *Вміння та навички* використовувати сучасні засоби для візуальної презентації результатів дисертаційного дослідження.

ПРН18. Здатність детально розробляти та переконливо презентувати методично-обґрунтовані теорії з проведеного дослідження.

Програмні результати наукової роботи:

ПРН19. *Підготовка та публікація* наукових статей (кількість яких передбачена відповідними нормативно-правовими актами), монографій, науково-методичних рекомендацій, тез доповідей. *Участь* у виконанні бюджетних, госпдоговірних та ініціативних науково-дослідних робіт (тем).

ПРН21. *Підготовка і публічний захист* дисертації на засіданні спеціалізованої вченої ради.

Програма навчальної дисципліни складається з чотирьох модулів:

1. Електронні інформаційні ресурси.
2. Цифрові ідентифікатори, системи ідентифікації науковця. Профіль науковця у Google Scholar.
3. Наукова періодика відкритого доступу, бібліотеки дисертацій.
4. Академічна доброчесність і плагіат. Цитування та послання в науковому дослідженні, бібліографія.

2. СТРУКТУРА НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ

(для денної форми навчання)

№ з/п	Назва розділу і теми	кількість годин							
		денна форма							
		усього	у тому числі						
л	с		П	лаб	інд	м.к.	с.р.		
МОДУЛЬ 1. ЕЛЕКТРОННІ ІНФОРМАЦІЙНІ РЕСУРСИ									
1.1.	Електронні інформаційні ресурси	4	2		2				10
1.2.	Цифрові ідентифікатори, системи ідентифікації науковця. Профіль науковця у Google Scholar.	4	2		2				10
1.3.	Модульний контроль	2						2	
	Разом за модуль 1	30	4		4			2	20
МОДУЛЬ 2. ЦИФРОВІ ІДЕНТИФІКАТОРИ, СИСТЕМИ ІДЕНТИФІКАЦІЇ НАУКОВЦЯ. ПРОФІЛЬ НАУКОВЦЯ У GOOGLE SCHOLAR									
2.1.	Цифрові ідентифікатори, системи ідентифікації науковця	4	2		2				10
2.2.	Наукові соціальні мережі та платформи в інтернеті. Профіль науковця у Google Scholar	4	2		2				10
2.3.	Модульний контроль	2						2	
	Разом за 2 модуль	30	4		4			2	20
МОДУЛЬ 3. НАУКОВА ПЕРІОДИКА ВІДКРИТОГО ДОСТУПУ, БІБЛІОТЕКИ ДИСЕРТАЦІЙ									
3.1.	Наукова періодика відкритого доступу	4	2		2				10
3.2.	Бібліотеки дисертацій і авторефератів	4	2		2				10
3.3.	Модульний контроль	2						2	
	Разом за 3 модуль	30	4		4			2	20
МОДУЛЬ 4. АКАДЕМІЧНА ДОБРОЧЕСНІСТЬ ТА ПЛАГІАТ. ЦИТУВАННЯ ТА ПОСЛАННЯ У НАУКОВОМУ ДОСЛІДЖЕННІ, БІБЛОГРАФІЯ									
4.1.	Академічна доброчесність і плагіат	4	2		2				10
4.2.	Цитування та посилання в наукових роботах	4	2		2				10
4.3.	Модульний контроль	2						2	
	Разом за 4 модуль	30	4		4			2	20
	Разом з дисципліни	120	16		16			8	80

3. ПРОГРАМА НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ

МОДУЛЬ 1. ЕЛЕКТРОННІ ІНФОРМАЦІЙНІ РЕСУРСИ

ТЕМА 1.1. Національні електронні ресурси

Анотація до лекції 1.1.

Поняття інформації та інформаційних технологій у наукових дослідженнях сучасності, застосування у дисертаційних дослідженнях здобувачів вищої освіти. Поняття електронних ресурсів, їх види та типологія. Довідкові ресурси, словникові електронні ресурси. Національні інформаційні ресурси, що сюди входить. Ознайомлення з системою наукометричного моніторингу суб'єктів наукової діяльності України Українським індексом наукового цитування. Ознайомлення з інформаційно-аналітичною системою НБУВ імені В.І.Вернадського «Бібліометрика української науки» та їхнім же порталом «Наука України: доступ до знань». Бібліотечно-бібліографічні ресурси Інтернету, електронні каталоги бібліотек України.

План

1. Актуальність навчальної дисципліни «Інформаційні технології у практиці наукових досліджень», її роль, місце в культурологічному знанні.
2. Електронні інформаційні ресурси.
3. Національні інформаційні ресурси.
4. Бібліотечно-бібліографічні ресурси Інтернету, електронні каталоги бібліотек України.

Практичне заняття № 1 до теми 1.1.

Тема: Підбір інформаційних ресурсів за тематикою дисертаційного дослідження

Заняття

Мета: навчити здобувачів вищої освіти здійснювати тематичний пошук інформаційних ресурсів за темою дисертаційного дослідження, формування їх у список. Застосовувати виявлені й самостійно осмислені знання на практиці.

Практичне завдання:

1. Ознайомитися із сайтами (запропонованими викладачем), навігацією та пошуком, здійснити підбірку літератури, інформаційних ресурсів на кожному з них за темою дисертаційного дослідження, оформити у вигляді бібліографічного списку, загальна кількість джерел з кожного ресурсу – 5-10 позицій.
2. Результати практичного завдання оформити у вигляді сформованого списку джерел.
3. Практичне заняття виконується індивідуально кожним здобувачем.

Завдання для самостійної роботи до теми 1.1.

Теоретичні завдання

1. Опрацювати тему «Поняття, критерії та функції інформаційної культури. Інформація в історії цивілізаційного розвитку людства».

2. Опрацювати тему «Евристичний науковий пошук джерел та інформації за тематикою наукового дослідження».

Практичні завдання

1. Обґрунтуйте самостійно необхідність використання інформаційних електронних ресурсів у дисертаційному дослідженні.

2. Сформулювати основні принципи пошуку інформації в електронному середовищі та принципи навігації на сайтах.

Література: 3, 4, 10, 11, 12, 17, 25, 28.

ТЕМА 1.2. Зарубіжні електронні ресурси

Анотація до лекції 1.2

Ознайомлення з історією формування зарубіжних електронних наукових ресурсів. Поняття та види пошукових систем, баз даних (Google Scholar, Google Books, World Cat, DOAB, DOAJ та ін.). Світові наукометричні бази даних Web of Science, Scopus, Index Copernicus, EBSCO та ін. Університетські зарубіжні ресурси. Провідні національні бібліотеки країн світу.

План

1. Історія появи та формування зарубіжних наукових електронних ресурсів.

2. Поняття та види зарубіжних пошукових систем і баз даних, найбільші світові наукометричні бази даних.

3. Університетські зарубіжні ресурси.

4. Провідні національні бібліотеки країн світу.

Практичне заняття № 2 до теми 1.2.

Тема: Підбір інформаційних ресурсів за тематикою дисертаційного дослідження

Заняття

Мета: навчити здобувачів вищої освіти здійснювати тематичний пошук інформаційних ресурсів на зарубіжних ресурсах, сайтах, базах даних за темою дисертаційного дослідження. Вміти користуватися здобутою інформацією при підготовці наукової роботи.

Практичне завдання:

1. Ознайомитися із сайтами зарубіжних бібліотек, баз даних, можливостями зарубіжних інформаційних пошукових систем, здійснити підбірку літератури,

інформаційних ресурсів на кожному з них за темою дисертаційного дослідження, оформити у вигляді бібліографічного списку, загальна кількість джерел з кожного ресурсу – 5–10 позицій.

2. Результати практичного завдання оформити у вигляді сформованого списку джерел.

3. Практичне заняття виконується індивідуально кожним здобувачем.

Завдання для самостійної роботи до теми 1.2.

Теоретичні завдання

1. Опрацювати тему «Зарубіжні електронні наукові ресурси у розвитку наукової думки».

2. Опрацювати тему «Особливості функціонування зарубіжних електронних ресурсів, відмінності, види ресурсів».

Практичні завдання

1. Ознайомитися на сайтах з принципами функціонування зарубіжних наукометричних баз даних, сформулювати письмово коротко основні позиції.

2. Ознайомитися із сайтами (навігація, каталоги, ресурси) зарубіжних університетських бібліотек та провідних світових бібліотек, сформулювати коротко основні позиції.

Література: 3, 4, 10, 11, 12, 17, 25, 28

МОДУЛЬНИЙ КОНТРОЛЬ № 1

Модульний контроль є результатом вивчення кожного модуля, який містить підсумок усіх форм поточного контролю та виконання модульної контрольної роботи. Форма модульного контролю – тестові питання, на які даються письмові відповіді кожним здобувачем окремо.

Завдання модульного контролю № 1.

1. Наведіть типологію електронних інформаційних ресурсів, які види електронних ресурсів Ви знаєте?

2. Що являє собою повнотекстовий пошук наукових джерел?

3. Якими довідковими, інформаційними, науковими Інтернет-ресурсами Ви користувалися при виборі теми дисертаційного дослідження?

4. За якими критеріями (полями пошуку) можна здійснювати пошук наукових джерел на сайтах електронних бібліотек?

5. Назвіть найбільші електронні бібліотеки України, охарактеризуйте їх ресурсну базу.

6. Які ресурсні бази/електронні бібліотеки/каталоги Національної бібліотеки України ім. В.І.Вернадського Ви знаєте і користувалися?

7. Якими електронними ресурсами науково-дослідних закладів Ви користувалися?

8. На яких зарубіжних сайтах/платформах можна здійснювати повнотекстовий пошук наукової літератури?

9. Які пошукові інструменти Google Ви знаєте, якими є їхні можливості у пошуку наукової літератури?

10. Із сайтами яких світових наукових бібліотек Ви ознайомилися, коротко охарактеризуйте їх ресурсну базу.

МОДУЛЬ 2. ЦИФРОВІ ІДЕНТИФІКАТОРИ, СИСТЕМИ ІДЕНТИФІКАЦІЇ НАУКОВЦЯ. ПРОФІЛЬ НАУКОВЦЯ У GOOGLE SCHOLAR

ТЕМА 2.1. Цифрові ідентифікатори, системи ідентифікації науковця

Анотація до лекції 2.1.

Ознайомлення із системами ідентифікації науковця та цифровими ідентифікаторами наукової інформації (ORCID, ResearcherID, Scopus Author ID, DOI та ін.). Практичні навички зі створення власного наукового профілю в Google Scholar, реєстрація авторського ORCID, ознайомлення з принципами розміщення інформації в них, використання цитувань.

План

1. Цифрові ідентифікатори інформації в мережі Інтернет.
2. Цифровий ідентифікатор DOI, переваги використання.
3. Цифрові системи ідентифікації науковця.
4. Ідентифікатор науковця ORCID.

Практичне завдання № 3 до теми 2.1

Мета: навчити здобувачів вищої освіти здійснювати реєстрацію власного цифрового ідентифікатора науковця.

Практичне завдання:

1. Зареєструвати цифровий ідентифікатор науковця ORCID у базі даних (<https://orcid.org/>).
2. Результати практичного завдання оформити у вигляді скріншоту із зареєстрованим цифровим ідентифікатором.
3. Практичне заняття виконується індивідуально кожним здобувачем.

Завдання для самостійної роботи до теми 2.1.

Теоретичні завдання

1. Опрацювати тему «Застосування цифрового ідентифікатора DOI в науковій періодиці».
2. Опрацювати тему «Ознайомитися із видами цифрових ідентифікаторів науковця».

Практичні завдання

1. Ознайомитися на сайтах із науковими публікаціями, де застосовано цифрові ідентифікатори, здійснити пошук таких джерел і ресурсів.

2. Ознайомитися із сайтами та науковими ресурсами, здійснити пошук публікацій, де подаються авторські цифрові ідентифікатори.

Література: 8, 9, 19, 20, 25, 26, 27, 28.

ТЕМА 2.2. Наукові соціальні мережі та платформи в Інтернеті. Профіль науковця у Google Scholar

Анотація до лекції 2.2.

Поняття наукових соціальних мереж (Academia.edu, ResearchGate, LinkedIn Mendeley), основні принципи застосування, можливості для наукового розвитку. Профіль науковця у Google Scholar: особливості створення, можливості моніторингу наукометричних показників. Рейтинги цитувань науковця у профілі Google Scholar. Електронний ресурс «Моя Бібліотека» в Google Scholar: формування бібліографічних посилань.

План

1. Наукові соціальні мережі: головні засади функціонування, наукові можливості.

2. Створення профілю науковця на платформі Google Scholar.

3. Наукометричні показники цитованості науковця.

4. Інструменти Google: Електронний ресурс «Моя Бібліотека».

Практичне завдання № 4 до теми 2.2

Мета: навчити здобувачів вищої освіти здійснювати реєстрацію власного наукового профілю на платформі Google Scholar, навчитися його наповненню.

Практичне завдання:

1. Створити науковий профіль на платформі Google Scholar.

2. Результати практичного завдання оформити у вигляді скріншоту із зареєстрованим особистим науковим профілем.

3. Практичне заняття виконується індивідуально кожним здобувачем.

Завдання для самостійної роботи до теми 2.2.

Теоретичні завдання

1. Опрацювати тему «Соціальні наукові мережі, особливості та відмінності».

2. Опрацювати тему «Інструменти Google у науковій діяльності».

Практичні завдання

1. Ознайомитися із сайтами та функціонуванням наукових соціальних мереж, описати можливості для роботи.

2. Ознайомитися із основними інструментами Google, сформулювати їх можливості для наукової роботи.

Література: 8, 9, 19, 20, 25, 26, 27, 28

МОДУЛЬНИЙ КОНТРОЛЬ № 2

Модульний контроль є результатом вивчення кожного модуля, який містить підсумок усіх форм поточного контролю та виконання модульної контрольної роботи. Форма модульного контролю – тестові питання, на які даються письмові відповіді кожним здобувачем окремо.

Завдання модульного контролю № 2.

1. Як Ви розумієте цифрові ідентифікатори, яких видів вони бувають?
2. Яка різниця між ідентифікатором DOI та ORCID?
3. Чи змінюється ідентифікатор DOI при зміні URL адреси документа?
4. Чи забезпечує DOI захист інтелектуальної власності? Якщо так, поясніть, чому.
5. Чи є обов'язковим наявність ідентифікатора DOI для наукових публікацій і чи необхідно його включати до метаданих статті?
6. З чого складається система ідентифікації науковця?
7. Що собою являє індивідуальний ідентифікатор науковця?
8. Які можливості дає для науковця реєстрація в системі ORCID?
9. Що собою являють наукові соцмережі, назвіть декілька з них.
10. Які наукометричні показники дає автору профіль Google Scholar ?
11. Яким чином профіль Google Scholar взаємодіє з пошуковою системою Google?
12. Якою є взаємна кореляція між профілем в Google Scholar і реєстрацією в системі ORCID?

МОДУЛЬ 3. НАУКОВА ПЕРІОДИКА ВІДКРИТОГО ДОСТУПУ, БІБЛІОТЕКИ ДИСЕРТАЦІЙ

ТЕМА 3.1. Наукова періодика відкритого доступу

Анотація до лекції 3.1.

Поняття наукового фахового видання, перелік наукових фахових видань України. Наукова стаття як основний вид наукової публікації. Відкритий доступ (Open Access) як основний принцип функціонування наукової періодики у світі в умовах інформаційних електронних мереж. Електронні ресурси наукової періодики відкритого доступу. Наукові репозиторії, репозитарій «Наукова періодика України» на сайті НБУВ імені В.І.Вернадського. Репозитарій «Наукова періодика» («Уран»).

План

1. Наукові фахові видання: засади формування, ознаки, реєстр наукових фахових видань України.
2. Наукова періодика відкритого доступу.

3. Репозитарій наукової періодики НБУВ імені В.І.Вернадського.
4. Репозитарій «Наукова періодика» («Уран»).

Практичне завдання № 5 до теми 3.1

Мета: навчити здобувачів вищої освіти здійснювати пошук наукової періодики за темою дисертаційного дослідження на ресурсах відкритого доступу.

Практичне завдання:

1. Ознайомитися із сайтами наукової періодики відкритого доступу, навігацією та пошуком, здійснити підбірку джерел на кожному з них, оформити у вигляді бібліографічного списку, загальна кількість джерел з кожного ресурсу – 3 позиції.
2. Результати практичного завдання оформити у вигляді списку.
3. Практичне заняття виконується індивідуально кожним здобувачем.

Завдання для самостійної роботи до теми 3.1.

Теоретичні завдання

1. Опрацювати тему «Стаття як основний вид наукової публікації».
2. Опрацювати тему «Наукові фахові періодичні видання за напрямом дисертаційного дослідження».

Практичні завдання

1. Ознайомитися із зарубіжними сайтами періодики відкритого доступу, здійснити підбірку джерел за темою дисертаційної роботи.
2. Сформувати перелік наукової періодики зі свого напряму дисертаційного дослідження.

Література: 14, 15, 17, 25, 27, 28.

ТЕМА 3.2. Бібліотеки дисертацій і авторефератів

Анотація до лекції 3.2.

Поняття електронних бібліотек дисертацій та авторефератів, засади їх формування. Автореферати дисертацій на сайті НБУВ імені В.І.Вернадського. Національний репозитарій дисертацій і авторефератів УкрІНТЕІ. Матеріали дисертаційних досліджень і депозитарії на сайтах ЗВО. Зарубіжні бази дисертацій: зведені електронні бази та каталоги, дисертації на сайтах університетських бібліотек.

План

1. Електронні бази та каталоги дисертацій і авторефератів: основні параметри пошуку.

2. Електронний каталог дисертацій і авторефератів НБУВ імені В.І.Вернадського.

3. Національний репозитарій дисертацій і авторефератів УкрІНТЕІ, матеріали дисертацій на сайтах ЗВО.

4. Зарубіжні ресурси дисертацій і авторефератів.

Практичне завдання № 6 до теми 3.2

Мета: навчити здобувачів вищої освіти здійснювати пошук авторефератів і дисертацій на вітчизняних та зарубіжних електронних ресурсах за темою свого дисертаційного дослідження.

Практичне завдання:

1. Ознайомитися з українськими та зарубіжними сайтами матеріалів авторефератів дисертацій, навігацією та пошуком, здійснити підбірку джерел за темою дисертації, оформити у вигляді бібліографічного списку, загальна кількість джерел – 3 позиції з кожного ресурсу.

2. Результати практичного завдання оформити у вигляді списку.

3. Практичне заняття виконується індивідуально кожним здобувачем.

Завдання для самостійної роботи до теми 3.2.

Теоретичні завдання

1. Опрацювати тему «Галузева та тематична відповідність дисертацій і авторефератів темі власного дисертаційного дослідження на вітчизняних та зарубіжних електронних ресурсах».

2. Опрацювати тему «Особливості функціонування зарубіжних баз дисертацій».

Практичні завдання

1. Ознайомитися із зарубіжними сайтами дисертацій і авторефератів, здійсненням тематичного пошуку, результати за пошуком власної теми дослідження оформити у вигляді списку.

2. Працювати можливості звичайного та розширеного пошуку авторефератів і дисертацій на сайті НБУВ імені В.І.Вернадського.

Література: 14, 15, 17, 25, 27, 28.

МОДУЛЬНИЙ КОНТРОЛЬ № 3

Модульний контроль є результатом вивчення кожного модуля, який містить підсумок усіх форм поточного контролю та виконання модульної контрольної роботи. Форма модульного контролю – тестові питання, на які даються письмові відповіді кожним здобувачем окремо.

Завдання модульної контрольної № 3.

1. Що являє собою наукова періодика відкритого доступу?

2. Що є основним видом наукової публікації?

3. Що таке наукові фахові видання? Які наукові видання за своїм фаховим напрямом Ви знаєте?
4. Які пошукові можливості платформи «Наукова періодика України» НБУВ ім. В.І.Вернадського?
5. Що являє собою платформа наукової періодики «Уран»?
6. Які можливості пошуку дисертацій у репозитарії УкрІНТЕІ?
7. Де можна здійснити пошук дисертаційних досліджень на сайтах закладів вищої освіти?
8. Які можливості/особливості здійснення пошуку дисертацій у зарубіжних базах даних?

МОДУЛЬ 4. АКАДЕМІЧНА ДОБРОЧЕСНІСТЬ І ПЛАГІАТ. ЦИТУВАННЯ ТА ПОСЛАННЯ У НАУКОВОМУ ДОСЛІДЖЕННІ, БІБЛІОГРАФІЯ

ТЕМА 4.1. Академічна доброчесність і плагіат

Анотація до лекції 4.1.

Поняття академічної доброчесності та академічного плагіату. Нормативно-правові засади академічної доброчесності. Методичні рекомендації Міністерства освіти і науки закладам вищої освіти з підтримки принципів академічної доброчесності, запобігання та виявлення академічного плагіату в наукових роботах. Кодекс академічної доброчесності НАКККіМ. Положення про запобігання і виявлення плагіату в НАКККіМ.

План

1. Академічна доброчесність і академічний плагіат.
2. Нормативно-правові засади з дотримання академічної доброчесності наукових дослідженнях, рекомендації МОН.
3. Відповідальність за порушення норм академічної доброчесності.
4. Нормативні документи НАКККіМ щодо дотримання академічної доброчесності та запобігання і виявлення плагіату.

Практичне завдання № 7 до теми 4.1

Мета: навчити здобувачів вищої освіти знати основні принципи дотримання академічної доброчесності, розрізняти види та ступені плагіату.

Практичне завдання:

1. Аналіз звіту про перевірку унікальності академічного тексту на плагіат (програма Unicheck).
2. Результати практичного завдання оформити письмово.
3. Практичне заняття виконується індивідуально кожним здобувачем.

Завдання для самостійної роботи до теми 4.1.

Теоретичні завдання

1. Опрацювання нормативно-правових вимог щодо дотримання академічної доброчесності.

2. Опрацювання теми «Зарубіжний досвід щодо запобігання та виявлення академічного плагіату»

Практичні завдання

1. Види та способи онлайн перевірки академічних текстів на плагіат, основні програми.

2. Сформулювати письмово головні фактори уникнення плагіату в наукових текстах.

Література: 6, 7, 18, 25, 28, 30

ТЕМА 4.2. Цитування та посилання в наукових роботах

Анотація до лекції 4.2.

Поняття про цитати та цитування в наукових роботах. Основі правила та вимоги до цитування. Головні правила оформлення джерел цитування. Цитування вторинних посилань. Цитування зарубіжних джерел і вчених. Поняття самоцитування. Помилки, що допускаються під час цитування. Поняття прямих і непрямих цитат. Способи уведення цитат у науковий текст. Поняття бібліографічних посилань. Національні стандарти бібліографічної інформації. Основні положення ДСТУ 8302:2015. «Інформація та документація. Бібліографічне посилання. Загальні положення та правила складання» для оформлення посилань.

План

1. Поняття цитат у наукових роботах, прямі та непрямі цитати.
2. Правила цитування та оформлення посилань у тексті
3. Помилки під час цитування
4. Оформлення бібліографічних посилань згідно ДСТУ 8302:2015. «Інформація та документація. Бібліографічне посилання».

Практичне завдання № 8 до теми 4.2

Мета: навчити здобувачів вищої освіти знати основні принципи цитування в тексті та оформлення бібліографічних посилань.

Практичне завдання:

1. Скласти бібліографічний опис джерел за правилами ДСТУ-2015 р. Навести 5 прямих і 5 непрямих цитат із введенням їх у текст (файли додаються).
4. Результати практичного завдання оформити письмово.
5. Практичне заняття виконується індивідуально кожним здобувачем.

Завдання для самостійної роботи до теми 4.1.

Теоретичні завдання

1. Опрацювання основних положень національних ДСТУ щодо бібліографічних посилань і скорочень.

2. Опрацювання теми «Правильне оформлення цитат і посилань як запобігання академічному плагіату».

Практичні завдання

1. Навести загальноприйняті скорочення у бібліографічному опису згідно із ДСТУ.

2. Визначення основних метаданих бібліографічного опису, зазначити правила складання і оформлення.

Література: 6, 7, 18, 25, 28, 30

МОДУЛЬНИЙ КОНТРОЛЬ № 4

Модульний контроль є результатом вивчення кожного модуля, який містить підсумок усіх форм поточного контролю та виконання модульної контрольної роботи. Форма модульного контролю – тестові питання, на які даються письмові відповіді кожним здобувачем окремо.

Завдання модульного контролю № 4.

1. Які є види цитат?
2. Як цитуються вторинні джерела?
3. Чи можна наводити цитату мовою джерела?
4. Які є способи оформлення непрямих цитат?
5. Що зазначається в кінці цитати?
6. Як у тексті зазначається ім'я та прізвище цитованого автора?
7. Коли не ставлять лапки у цитуванні?
8. Що таке посилання?
9. Як позначаються посилання в науковому тексті?
10. Відповідно до якого ДСТУ оформлюються посилання у дисертаційних роботах?

4. РОЗПОДІЛ БАЛІВ, ЯКІ ОТРИМУЮТЬ ЗДОБУВАЧІ

(за формами контролю)

№ з/п	Назви виду роботи, способи набуття знань	Бали за 1 заняття	Бали за всі заняття (максимальні)	Бали за всі заняття (максимальні)	Бали за всі заняття (максимальні)	Бали за всі заняття (максимальні)
			1 модуль	2 модуль	3 модуль	4 модуль
1	Відвідування лекцій та участь в аудиторній роботі	3	3x2=6	3x2=6	3x2=3	3x2=6
2	Участь у семінарських заняттях	-	-	-	-	-
3	Практичні заняття	4	4x2=8	4x2=8	4x2=8	3x2=6
4	Модульна контрольна робота	6	1x6=6	1x6=6	1x6=6	1x6=6
	Усього за модуль		20	20	20	20
	Екзамен	20				
	Разом з дисципліни	20+20+20+20+20 = 100 балів				

5. ПИТАННЯ ДО ЕКЗАМЕНУ

1. Наведіть типологію електронних інформаційних ресурсів.
2. Що являє собою повнотекстовий пошук наукових джерел?
3. Які Ви знаєте довідкові, інформаційні наукові інтернет-ресурси?
4. За якими критеріями (полями пошуку) можна здійснювати пошук наукових джерел на сайтах електронних бібліотек?
5. Назвіть найбільші електронні бібліотеки України, охарактеризуйте їх ресурсну базу.
6. Які ресурсні бази/електронні бібліотеки/каталоги Національної бібліотеки України ім. В.І.Вернадського Ви знаєте?
7. Назвіть і охарактеризуйте електронні ресурси науково-дослідних закладів.

8. Назвіть і охарактеризуйте зарубіжні сайти/платформи, на яких можна здійснювати повнотекстовий пошук наукової літератури.
9. Які пошукові інструменти Google Ви знаєте, охарактеризуйте їхні можливості у пошуку наукової літератури.
10. Назвіть і охарактеризуйте ресурсну базу світових наукових бібліотек.
11. Що являють собою ресурси електронних версій друкованих видань?
12. Що являють собою електронні бібліотечні каталоги?
13. Що включають у себе повнотекстові електронні бібліотеки, охарактеризуйте їх ресурси.
14. Як вплинули інформаційні технології на зміну пошукового алгоритму текстових ресурсів в мережі Інтернет?
15. Охарактеризуйте можливості тематичного наукового пошуку на спеціалізованих сайтах.
16. Охарактеризуйте енциклопедичні наукові ресурси.
17. Охарактеризуйте електронні бібліотечні ресурси України.
18. Охарактеризуйте науково-інформаційні ресурси бібліотек, які представлено у навігації на сайтах.
19. Що являють собою наукові фахові видання України, коротко охарактеризуйте їх.
20. Охарактеризуйте типову навігацію сайті електронної бібліотеки.
21. Охарактеризуйте наукову періодику України.
22. Охарактеризуйте структуру і типологію бібліографічних ресурсів електронних бібліотек.
23. Якими є можливості гіпертекстових посилань в межах електронних ресурсів.
24. Якими є можливості (критерії) тематичного пошуку електронних ресурсів.
25. Що являють собою академічні репозитарії, коротко охарактеризуйте їх.
26. Що являють собою електронні архіви, коротко охарактеризуйте їх.
27. Які змістово-технічні характеристик мають електронні документи?
28. Що являють собою цифрові ідентифікатори, яких видів вони бувають?
29. Охарактеризуйте базу даних ORCID.
30. Яка різниця між ідентифікатором DOI та ORCID?
31. Яким є взаємозв'язок/кореляція між ідентифікатор DOI та URL адресою документа?
32. Яким чином DOI забезпечує захист інтелектуальної власності?
33. Якою є роль ідентифікатора DOI для наукових публікацій і чи необхідно його включати до метаданих статті?
34. З чого складається система ідентифікації науковця?
35. Що собою являє індивідуальний ідентифікатор науковця?
36. Які можливості дає для науковця реєстрація в системі ORCID?
37. Що собою являють наукові соцмережі, охарактеризуйте декілька з них.
38. Які наукометричні показники дає автору профіль Google Scholar
39. Яким чином профіль Google Scholar взаємодіє з пошуковою системою Google?
40. Якою є взаємна кореляція між профілем в Google Scholar і реєстрацією в системі ORCID?

41. Назвіть і коротко охарактеризуйте переваги ідентифікатора цифрового об'єкта.
42. Назвіть, які переваги пошуку документа за номером DOI?
43. Які бібліометричні показники науковця Ви знаєте, охарактеризуйте їх.
44. Чи може змінюватися авторський ORCID, аргументуйте.
45. Якими є переваги наукових соцмереж для автора?
46. Охарактеризуйте інформаційно-аналітичну систему «Бібліометрика української науки».
47. Охарактеризуйте систему наукометричного моніторингу «Український індекс наукового цитування».
48. Які можливості для науковців надає наукова соцмережа Academia.edu?
49. Що являє собою науковий профіль в мережі Інтернет?
50. Охарактеризуйте можливості профілю науковця в Google Scholar.
51. Яким чином відображається рівень цитованості автора в науковому профілі?
52. Які головні принципи формування наукового профілю в Google Scholar?
53. Які можливості інструменту «МОЯ БІБЛІОТЕКА» в системі Google?
54. Яким чином здійснюється моніторинг цитованості автора в Google Scholar, яким чином це відображається?
55. Що являє собою наукова періодика відкритого доступу, охарактеризуйте.
56. Якими є головні принципи відкритого доступу в науці?
57. Коротко охарактеризуйте етапи руху відкритого доступу за кордоном і в Україні.
58. Що є основним видом наукової публікації?
59. Що являє собою наукова стаття як вид наукової публікації?
60. Що являє собою перелік наукових фахових видань України?
61. Яким чином можна верифікувати приналежність періодичного наукового видання до фахових видань?
62. Що таке наукові фахові видання, які наукові видання за своїм фаховим напрямом Ви знаєте?
63. Які можливості для науковців становить система періодики відкритого доступу?
64. Що являє собою система наукової періодики України НБУВ ім. В.І.Вернадського?
65. Які пошукові можливості платформи «Наукова періодика України» НБУВ ім. В.І.Вернадського?
66. Яким чином здійснюється повнотекстовий пошук наукових статей на платформі Наукової періодики НБУВ ім. В.І.Вернадського?
67. Яким чином здійснюється пошук авторефератів дисертацій по електронних ресурсах НБУВ ім. В.І.Вернадського?
68. Що являє собою платформа наукової періодики «Уран»?
69. Яка наукова періодика представлена на платформі «Наукова періодика України» (Уран)?
70. Які можливості пошуку дисертацій у репозитарії УкрІНТЕІ?
71. Охарактеризуйте можливості національного репозитарію УкрІНТЕІ.

72. Назвіть і охарактеризуйте пошукові ресурси дисертаційних досліджень.
73. Охарактеризуйте платформу Наукової періодики НБУВ ім. В.І.Вернадського як систем відкритого доступу наукової інформації.
74. Визначте системи взаємозв'язків між різними електронними ресурсами НБУВ ім. В.І.Вернадського.
75. Охарактеризуйте ресурси для пошуку дисертаційних досліджень на сайтах закладів вищої освіти.
76. Які можливості/особливості здійснення пошуку дисертацій у зарубіжних базах даних?
77. Що являє собою повнотекстовий пошук наукової періодики на сайті НБУВ ім. В.І.Вернадського ?
78. За якими критеріями/полями може здійснюватися пошук авторефератів дисертацій на сайті НБУВ ім. В.І.Вернадського?
79. Чи впливають задані параметри електронного пошуку на його результати, аргументуйте.
80. Які є види цитат?
81. Що являє собою цитата, з якою метою вона застосовується в науковому тексті?
82. Як цитуються вторинні джерела?
83. Чи можна наводити цитату мовою джерела?
84. Які є способи оформлення непрямих цитат?
85. Що зазначається в кінці цитати?
86. Яким чином у тексті зазначається ім'я та прізвище цитованого автора?
87. Наведіть типологію застосування лапок у цитуванні.
88. Що являють собою наукові посилання?
89. Як позначаються посилання в науковому тексті?
90. Назвіть ДСТУ оформлення бібліографії, згідно якого формуються посилання наукових текстах.
91. Що являють собою метадані бібліографічного опису?
92. Що вкладається в поняття «академічна доброчесність»?
93. Що належить до академічного плагіату, види плагіату.
94. Що являє собою само плагіат?
95. Що таке унікальність авторського тексту?
96. Яким чином цитати вводяться в текст наукового дослідження?
97. Яким чином здійснюється контроль ЗВО за академічними текстами?
98. Чи забезпечують від академічного плагіату наукові посилання у тексті дослідження, аргументуйте.
99. Якими є найбільш розповсюджені помилки цитування?
100. Якими є загальні принципи оформлення джерел цитування?
101. Яких головних засад потрібно дотримуватися при непрямому цитуванні?
102. У яких випадках застосовується посилання на вторинні джерела?
103. Які головні принципи формування бібліографічного списку посилань?
104. Відповідно до яких нормативних документів регламентується оформлення бібліографічної інформації в науковій роботі
105. Яким чином можливо верифікувати цитату в науковому тексті?

6. КРИТЕРІЇ ОЦІНЮВАННЯ ЗНАНЬ ЗДОБУВАЧА

Відповідь здобувача оцінюється на:

- **Оцінку А (90-100)** – якщо повно та глибоко, розгорнуто, правильно та обґрунтовано викладено матеріал:
 - здобувач виявляє глибокі знання усієї програми навчальної дисципліни;
 - відображає чітко знання понять і термінів, правильно формулює відповідь, робить власні висновки та узагальнення;
 - застосовує теоретичні знання на практиці, робить власні висновки та узагальнення;
 - володіє навичками пошуку електронних ресурсів за темою дисертаційного дослідження;
 - розуміє можливості сучасних інформаційних технологій та володіє цими навичками на рівні, необхідному для вирішення практичних завдань, що постають при виконанні професійних обов'язків.
- **Оцінку В (82-89)** – якщо правильно та обґрунтовано викладено матеріал:
 - здобувач виявляє знання усієї програми навчальної дисципліни;
 - відображає чітко знання понять і термінів, правильно формулює відповідь, робить певні узагальнення;
 - відповідь не містить усіх необхідних відомостей про предмет запитання;
 - наявні незначні неточності у виконанні практичних завдань.
- **Оцінку С (74-81)** – якщо правильно викладено матеріал:
 - відображає знання понять і термінів, логічно формулює відповідь, але наявні незначні недоліки у розкритті змісту понять, категорій, закономірностей, нечіткі їхні характеристики;
 - наявні неточності у виконанні практичних завдань.
- **Оцінку D (64-73)** – якщо відповідь здобувача є поверхневою, недостатньо аргументованою:
 - є неповною, не містить усіх необхідних відомостей про предмет запитання;
 - є не зовсім правильною: наявні недоліки у розкритті змісту понять, категорій, закономірностей, нечіткі їх характеристики;
 - свідчить про наявність прогалин у знаннях, зокрема не засвідчує повною мірою знання основних понять, концепцій, категорій;
 - не містить посилань на літературу;
 - викладена з порушенням логіки подання матеріалу.
 - містить багато граматичних, грубих стилістичних помилок і виправлень;
- **Оцінку E (60-63)** – якщо відповідь здобувача є поверхневою:
 - свідчить про наявність прогалин у знаннях, зокрема не засвідчує повною мірою знання основних понять, концепцій, категорій;
 - викладена з порушенням логіки подання матеріалу.
- **Оцінку FX (35-59)** – якщо здобувач не відповів на поставлене питання або відповідь є неправильною:
 - не розкриває сутності питання, або ж допущено грубі змістовні помилки, які свідчать про відсутність відповідних знань у здобувача чи їх безсистемність та поверховість;
 - не знає основних положень навчальної дисципліни та принципів аналізу ситуацій; не вміє сформулювати власну думку та викласти її.

- **Оцінку F (1-34)** – якщо здобувач не відвідував заняття, не відпрацював їх, не проявляв бажання пізнавати навчальну дисципліну.

Шкала оцінювання: національна та ECTS

Сума балів за всі види навчальної діяльності	Оцінка ECTS	Оцінка за національною шкалою	
		для екзамену, курсового проєкту (роботи), практики	для заліку
90–100	A	Відмінно	зараховано
82–89	B	Добре	
74–81	C	Задовільно	
64–73	D		
60–63	E		
35–59	FX	незадовільно з можливістю повторного складання	незадовільно з можливістю повторного складання
1–34	F	незадовільно з обов'язковим повторним вивченням дисципліни	незадовільно з обов'язковим повторним вивченням дисципліни

7. РЕКОМЕНДОВАНІ ДЖЕРЕЛА

Публікації науково-педагогічного працівника за темою навчальної дисципліни:

1. Денисюк Ж.З. Інформаційна політика в умовах гібридного протистояння як механізм реалізації національних стратегічних комунікацій. *Право та державне управління: зб. наук. праць*. Класичний приватний університет. 2020. № 4. С. 205-210. DOI <https://doi.org/10.32840/pdu.2020.4.28>. URL: http://www.pdu-journal.kpu.zp.ua/archive/4_2020/30.pdf

2. Денисюк Ж.З. Комунікативні практики у функціонуванні аксіосфери суспільства. *Сучасна культурологія: актуалізація теоретико-практичних вимірів: колективна монографія* / За заг. ред. проф. Ю.С.Сабадаш; редак.-укладачі проф. Ю.С.Сабадаш, проф. І.В.Петрова. Київ : Ліка-К, 2019. С.248-269.

3. Денисюк Ж.З. Цифрові комунікації. *Цифрове врядування* : монографія / О.В. Карпенко, Ж. З. Денисюк, В. В. Наместнік [та ін.] ; за ред. О. В. Карпенка. Київ : ІДЕЯ ПРИНТ, 2020. С. 167-203.

4. Денисюк Ж.З., Яковлев О.В. Формування інформаційної культури суспільства в умовах цифровізації. *Вісник Національної академії керівних кадрів культури і мистецтв* : наук. журнал. 2021. № 2. С.18-22.

5. Denysiuk Zh. Hi-hume technology in the paradigm of value transformations of society [Hi-hume-технології в парадигмі ціннісних трансформацій соціуму]. *Вісник Національної академії керівних кадрів культури і мистецтв* : наук. журнал. 2020. № 2. С. 3-9. DOI: <https://doi.org/10.32461/2226-3209.2.2020.220330>

Основна література:

6. Академічна доброчесність: проблеми дотримання та пріоритети поширення серед молодих вчених : кол. моногр. / заг. ред.: Н. Г. Сорокіна, А. Є. Артюхов, І. О. Дегтярьова. Дніпро : ДРІДУ НАДУ, 2017. 169 с.
7. Академічна доброчесність. Аналітичний звіт та рекомендації : аналітична записка / уклад.: І. Єгорченко, М. Серебряков ; Проект «Підтримка організацій-лідерів у протидії корупції в Україні «Взаємодія!». 2018. 37 с.
8. Вакалюк Т. А. Наукометричні показники оцінювання результативності педагогічних досліджень науковців та науково-педагогічних працівників / Т. А. Вакалюк, О. М. Спірін, І. С. Мінтій, С. М. Іванова, Т. Л. Новицька. *Сучасні інформаційні технології та інноваційні методики навчання у підготовці фахівців: методологія, теорія, досвід, проблеми* : збірник наукових праць. Вінниця, 2021. Вип. 60. С. 167–184.
9. Гальчевська О. А. Використання міжнародних наукометричних баз даних відкритого доступу в наукових дослідженнях . *Інформаційні технології в освіті* : зб. наук. пр. 2015. Вип. 23. С. 115-126.
10. Голіцина О.Л. Інформаційні технології: підручник. 2-е вид., перероб. і доп. / О.Л.Голіцина, Н.М. Максимов. Київ: ФОРУМ, 2008. 608 с.
11. Інформаційні системи та технології: навч. Посібник / О.В.Грицунов. Харків: ХНАМГ, 2010. 222 с.
12. Карпенко С.К. Тарнавський Ю.А. Інформаційні системи і технології. Київ: МАУП, 2007. 192 с.
13. Квіт С. Масові комунікації : підручник. Київ : Видавничий дім «Києво-Могилянська академія», 2008. 206 с.
14. Ключок С. Формування систем метаданих цифрових історико-культурних ресурсів бібліотек. *Бібліотечний вісник*. 2015. №3 (227). С. 29-36.
15. Коцан Л. Наукометричні бази даних як інструмент інтеграції вітчизняної науки в європейський і світовий дослідницький та освітній простір. *Геополітика України: історія і сучасність*. 2014. № 2. С. 217-228.
16. Кухарчук Є. Світові наукометричні системи. *Бібліотечний вісник*. 2014. № 5. С. 7-11.
17. Лобузін К.В. Бібліотечні та семантичні вебтехнології в організації доступу до наукової періодики. *Наука України у світовому інформаційному просторі*. Вип. 11. Київ : Академперіодика, 2015. С. 75-80.
18. Методичні рекомендації для закладів вищої освіти з підтримки принципів академічної доброчесності / упоряд.: В. Бахрушин, Є. Ніколаєв ; Проект сприяння академічній доброчесності в Україні. 2019. 41 с.
19. Семеніхіна О. В., А. О. Юрченко, Ю. В. Хворостіна. Про наукометричні показники науковця. *III Всеукраїнська науково-практична конференція «НПК–2015»*. Суми, 2015. С. 162-163.
20. Яцків Т.М. Цифрові ідентифікатори DOI (The Digital Object Identifier) для наукових публікацій: принцип роботи та можливості бази даних агентства CrossRef. *Наука України у світовому інформаційному просторі*. Вип. 13. Київ : Академперіодика, 2016. С. 73-79

Допоміжна література:

21. Кастельс М. Інтернет-галактика. Міркування щодо Інтернету, бізнесу і суспільства / Пер. з англ. Київ : Ваклер, 2007. 304 с.
22. Луман Н. Реальність мас-медіа / За ред. Іванова В. та Мінакова М. Київ: ЦВП, 2010. 158 с.

23. Мак-Люен М. Галактика Гутенберга: Становлення людини друкованої книги / пер. з англ. В. Постнікова. Київ : Ніка-Центр, 2001. 464 с.
24. Матешкін К.О., Костенко О.Б., Сенчук Т.С. Інформаційні системи і технології. Харків: ХНАМГ, 2009. 120 с.
25. Невенченко А.І. Інформаційні технології в наукових дослідженнях: конспект лекцій. Івано-Франківськ: ІФНТУНГ, 2015. 116 с.
26. Новицька Т. Л., Марченко О. О. Інтеграція ідентифікаторів ORCID з інституційними системами підтримки науково-дослідної діяльності. *Інформаційні технології і засоби навчання*. 2016. Вип. 6. С. 192-203.
27. Самохіна Н., Кудименко Л. Мартинюк О. Бібліотечні наукові видання в системі унікальних цифрових ідентифікаторів. *Наукові праці Національної бібліотеки України імені В.І. Вернадського*. 2019. № 56. С. 317-331.
28. Сукач М.К. Інформаційні технології в наукових дослідженнях: навч. посібник. Київ: КНУБА, 2006. 148 с.
29. Фундаментальні цінності академічної доброчесності : пер. з англ. / Міжнародний центр академічної доброчесності. 2019. 39 с.
30. Що потрібно знати про плагіат: посібник з академічної грамотності та етики для «чайників» / уклад. О. О. Гужва ; Інститут соціально-гуманітарних досліджень, Харківський національний університет ім. В. Н. Каразіна. 2016. 72 с.

Інформаційні ресурси в Інтернеті:

31. <https://thedigital.gov.ua/> – Міністерство та Комітет цифрової трансформації України
32. <http://mkms.gov.ua/> – Міністерство культури та інформаційної політики України
33. <http://www.nbuv.gov.ua/> - Національна бібліотека України ім. В.І.Вернадського
34. <https://elib.nlu.org.ua/content.html?id=3> Електронна бібліотека «Історична спадщина України»
35. <https://nibu.kyiv.ua/greenstone/cgi-bin/library.cgi> – Електронна бібліотека «Культура України»
36. <http://irbis-nbuv.gov.ua/cgi-bin/ua/elib.exe?C21COM=F&I21DBN=AUTHOR&P21DBN=ELIB>. – Електронна бібліотека «Україніка»
37. http://irbis-nbuv.gov.ua/cgi-bin/irbis_ir/cgiirbis_64.exe?C21COM=F&I21DBN=NAV&P21DBN=ELIB. – Цифрова бібліотека історико-культурної спадщини
38. <https://libraria.ua/> – Libraria: архів української періодики онлайн
39. <https://www.loc.gov/collections/world-digital-library/> – Бібліотека Конгресу США